

Seadus ja Kohus.

Riigiraamatukogu

№ 58168

Õigusteadline ajakiri.

Tegelik toimetaja M. Pung.

Kirjade aadress: C.-Peterburgъ, Мѣщанская ул. № 4, кв. 7.

№ 1.

Jaanuar 1909 a.

№ 1.

Lugejale.

Kui õigusteadliski ajakirja wäljaandma hakatakse, tuleb kõige pealt küsida, misugune siht ja otstarbe sarnasel ajakirjal olema peab. Kõige lihtsam ja hariliseim wastus selle küsimise peale on muidugi see, et sarnase ajakirja wäljaandmise otstarbeks on rahwa keskel teaduse ja õiguse tundmist laiali laotada ning niisuguse wastusega wõib üleüldiselt leppida. On ju õiguse-tundmine meie ajal nii nõuetawaks teaduse-aineks tunnistatud, et ta koguni keskkoolide õpetajade hulka üles on wõetud, mille läbi õiguse-tundmise laienemisele suurte rahwa-hulkade seas teed walmistada tahetakse.

Õiguse tundma õppimisel kesk ja kõrgemates koolides ei ole aga neid iseäraldusi ja isesuguseid sihtisi, mida suured rahwa-hulgad teaduse ja õiguse tundma õppimisega silmas peaksivad pidama. Harilikult õpetatakse ülikoolides õiguse-tundmist, kui kõrget ja puhasi teadust, ilma et selle juures tähele pandaks, misugused eluhallikad teadusel ja õigusel on. See ei pea õpetamise-wiisi koolides muidugi mingiks etteheiteks olema, sest õigus, ka oma kõrgemas mõttes, on küllalt tarwilik ja kõrge õpetamine, mille heaks igal inimesel oma jõudu ja aega ohwerdada maksab. Igatahes awab niisugune mõttetarkusline õiguse-tundmine laia õigusteadlise sihtaringi ning kindla teaduslise aluse, mille peale kõrgeid ja kaunid õigusteadlised ehitused edasi ehitatud wõiwad saada.

Õiguslifel ajakirjandusel, mis otjekoheseks rahwa tarwituseks on määratud, ei wõi tähendatud sihti olla, waid peab tal teine otstarbe olema, mis aga oma tähtsuse ja wäärtuse poolest wähesem ei ole, kui esimene. See teine otstarbe, mis rahwuslises ajakirjanduses walitsema peab, on praktilise õiguse- ja seaduse-tundmise laialilaotamine: jün peab õigusetundmine elundete teenistusesse pandud saama. Selle juures peab aga ühte asja kindlasti meeles pidama, et praktiline (tegeline) õiguse-tundmine koguni mitte ainult selles teadmises ei seis, kudas nõudmise palwekirja walmistada, kudas kohut käia, kudas tunnistajaid ülekuulata, kudas kohtupristawi abil raha sisse nõuda jne. Ei, ka praktilisel õiguseteadmisel peawad omad kõrgemad ja kaunimad ülesanded olema, kui praegu tähendatud, ning wiimastele ülesannetele olgu rahwalik ajakirjandus kõige pealt pühendatud.

Wiimase märkuse seletamiseks tuleb järgmist tähendada. Praeguse seltskondlise elu põhjuseaduseks on wõitlus olemise eest ning wõitlus parema seisukorra kättesaamise pärast. Igal inimesel on tung seltskondlises elus teistest ette jõuda ning enmast wõimalikult kõrgemale ja paremale järjele seada. Seda tungi ära häwitada ehk salata on wõimata — kõige wähemalt praeguses seltskonnas mitte. Selle juures tuleb aga ka seda meeles pidada, et seltskondlisest wõitlusest wõtawad osa mitte ainult üksikud inimesed waid ka terwed rahwa-hulgad ja kihid on sunnitud seltskondlisesse wõitlusesse astuma.

Kuid see seltskondline wõitlus ei ole mitte korraldamata, waid ta on kindlatesse piiridesse jurutud ning neid piirid peab seltskondise ülewal. Tähendatud wõitlus saab aga korraldatud õigusliste wõimustuste poolt, ja need on esimeses liinis riikline walitsus, ja peale selle ka mitmesugused teised awalised asutused. Igal inimesel, kes oma kasudest aru saab, on wõimalik tähendatud piirides õiguslisi toimetusi ette wõtta, ilma et need toimetused tihjaks jaoks tunnistatud, waatamata selle peale, et need toimetused teisele inimesele ehk ka terwele rahwahulgale kahju wõiwad tuua. Selles mõttes on meie praeguse aja õiguslistel abinõudel suur tähtsus ja kes neid abinõusid õigel ajal ja kohal tarwitada oskab, see jõuab seltskondlises elus teistest ette. Et aga õigusline abinõu, mida keegi oma kasuks hea tagajärjega tarwitanud on, ka laiaudele hulkadele kasulik wõib olla, siis on iga üksik seltskonna-liige kohustatud oma õigusi mitte tallata lasta, waid neid kõigil wiisil kaitsta ning sellega ühtlasi seltskondlist õiguse-tunnet alal hoida. Riisugune õiguse-tunde kaswatamine käib ka praktilise õigusetundmise laialilaotamise ülesandesse ning

sellega võidab praktilaline õiguse-tundmine enesele iseäranis suure väärtuse.

Mis meie rahvasse puutub, siis on tema seas õiguse-tunde kasvatamine isäranis tähtis. See on sellepärast tähtis, et meie rahva seas suurt tungi oma elukorra tõstmiseks ja kindlustamiseks märgata on, mis aga — nagu üleüldiselt tähendatud — seadusliste ja õigusliste abinõudega toimetatud võib saab: siit selgub iseenesest, et neid abinõusid ligidalt tundma peab õppima. Edeneda oma elus võib iga rahvas ainult siis, kui temas kindel õiguse-tunne valitseb, milleks meie Rooma riigi õitseage kõige paremat tunnistust annab. Mida suurem rahva õiguse-tunn on, seda rohkem saavad õiguslised abinõud tarvitusele võetud ning sellega kindlustab terve rahvas oma seisukorda.

Püüame seda filmas pidada, et praegusel ajal jeltskondlik elu ainult õiguslisel alusel edeneda võib, siis tuleme kergelt selgusele, misjulgune suur tähtsus praktilisel õiguse-tundmisel on ning siit selgub ka, et praktilise õiguse-tundmise laialilaotamine õiguslike ajakirjanduse suur ja kaunis ülesanne peab olema. Laseme endid sellest sihist juhtida, siis rajame oma ettevõtte kindlale ja õigele alusele: kandku meid lootus, et see ettevõtte laialist toetust leiaks.

Kooliõpilaste wallamaksudest.

Kana ja palju on Eesti ajakirjanduses seletatud ja selle üle vaieldud, kas on kooliõpilased seaduse põhjal wallamaksudest vabad või mitte. Harilikult määravad wallad kooliõpilaste, kui oma liikmete peale, wallamaksud täies suuruses, harilikult toovad kooliõpilased ja nende vanemad kaebusi sarnase määruse peale ning harilikult jäetakse sarnased kaebused tähelepanemata. Waewalt on aga teist õiguslist küsimust, mis seaduse poolt nii selgesti otjustatud oleks, kui just kooliõpilaste wallamaksude küsimus ning kaebuse-toojate wiisadus lajeb ennaft ainult selle läbi seletada, et just selles küsimuses seadus meieaegsest õigusetundest kaugelt lahku läheb.

Kooliõpilaste wallamaksude asja püüdis kõige enimalt Kõige-kõrgem ukaas 5. oktobrist 1906. a. korraldada, kuna waremalt see küsimus seadusliselt ülepea selgitamata oli. Selle seaduse II jaos (punkt a) on järgmine määrus: (Käskime) Wabastada küla-elanikkusid ja teiste maksualuste seisuste liikmeid kohuseft, et nad õpeasutustesse ja tšwiil riigi-teenistusesse astumise juures wallast lahtiwõtmise tunnistuse ette paneksiwad, niisamuti ka neid wabastada k ö i k i d e

isikliste naturaal-orjuste täitmiseft ning teenistuseft a walik kudes asutustes kõige selle aja peale, seni kui need isikud opeasutustes õpivad ehk isiwil riigi-teenistuses seisawad.

Selleft määruseft on näha, et kooliõpilased kooliskäimise ajal ainult isikliste naturaal-orjuste täitmiseft, tähendatud seaduse mõjul, wabastatud on. Wõimata on aga seletada, et meie wal-lamakud, mis rahas wõetakse, naturaal-orjuste mõiste alla käikswad. Naturaal-orjuste ja raha-maksude wahet peab seadus alati ja igalpool silmas ja ei sega neid mõisteid millalgi. (Wõrdle näituseks: Liiwim. talur. j. §§ 15, 16). Selle järele tuleb siis isikliste naturaal-orjuste all niisugusid töõsid ja toimetusi mõista, mis awaliste asu-tuste heaks maksualuste poolt isikliselt ära saawad tehtud; raha-maksude maksmine ei ole aga mingisugune isikline töö ja toimetus. Siit selgub ka, mispärast ei Sifemiste asjade ministri ettepanekus Ministrite nõukogule 30. augustift 1906. a., ega ka Ministrite nõu-kogu enese päewaraamatus 9. ja 12. septembrift 1906. a., millede peal ülemal nimetatud määrus põhjeneb, mingit ligemat seletust ei kooliõpilaste wabastamiseft w a l l a m a k s u d e f t e g a n a t u r a a l - o r j u s t e m õ i s t e f t ei anta: see mõiste arwatakse küllalt tut-taw olevat.

Cesti- ja Liiwimaa talurahwa seadustest wõib palju mitmesugu-seid näitusi isiklistest naturaal-orjustest tuua, kuid nendes seadustes ei ole nad kuskil üheskoos üles loetud. Küll aga on isemiste kuberman-gude kohta sarnane ülewaade naturaal-orjuste kohta tehtud ja nimelt Üleüldises talurahwa seaduses (Sead. Kogu IX a. 1902. § 361). Coome selleft seaduseft näituse tarwis mõned naturaal-orjused, mida sealsed talurahwa kogukonnad täitma peawad ja nimelt: küla maga-flaitade ehitamine ja korras pidamine, küla waheteede korras hoidmine, wahimeeste pidamine külades, abinduude tarwitamine tulekahjude ja weenputuste vastu, rohutirtsude ja kiskelajate häwitamine jne. See-sama seadus (§ 362) lisab siia tähenduse juurde, et tähendatud töõd wõiwad, kogukonna otsuse järele, kas „naturas“ tehtud saada, ehk jälle wõib neid raha peale ümber arwata.

Kõigist selleft selgub, et kooliõpilased ainult isiklistest naturaal-orjustest 5. oktobri 1906. a. seaduse põhjal wabastatud on ning selle mõiste: „naturaal-orjused“ — alla ei käi walla maksud rahas mitte. Selles mõttes tegi 5. oktobri seadus ainult pooliku sammu kooliõpilaste awaliste maksude ärakaotamises ning on praegusel Riigiwolikogul kohus seda poolikud töõd lõpetada.

Rahvusvahelise kriminalistide ühise Wene osakonna otsused.

Rahvusvahelise kriminalistide ühise Wene osakond pidas 4—7 jaanuaril s. a. Moskwas oma kuuendamat koosolekut, kus mitmed otsused, millel suur tähtsus on, tehtud saidwad. See tähtsus seisab selles, et osakonna liikmeteks pea kõik Wene tähtsamad kriminalistid on, kelle mõtteid mitte ükski Wenemaal, waid ka wäljamaal tähele on hakatud panema.

Moskwas wastuwõetud otsused on järgmised :

a) Kohaliste kohtute asjas:

1) Kohalised kohtud tulewad terwel Wenemaal uuendada, peale üksikute maakohdade, kus wõderasrahmuslised (инородческие) kohtud olemas on. Ennemast olewad walitawad rahukohtud tulewad uuesti järeseada, kuna need alused, mille peal need kohtud seisiwad, täiendatud peawad saama. Kõige tähtsam ja tarwilisem nõudmine selle juures on see, et walimise-dignus laiadele rahwa-ringkondadele awatud saaks ja et seisuslised wahed walimistel ära saaksiwad kaotatud. 2) Uuenduse teiseks tingimiseks olgu, et rahukohtute wõimupiir kõikide seisuste peale laiati saaks laotatud ja et wallakohus ära saaks kaotatud. 3) Et wallakohus ära tuleb kaotada, siis on tarwis ligemalt ära määrata, misugusel korral ja wiisil rahukohus talupoegade kombedignust tarwitada võib. 4) Rahukohtuniku ameti saamiseks olgu tarwiline tingimine — kõrgem dignifeteadline haridus. Grandid sellest põhjusemõttest wõiksid ainult siis olla, kui seda põhjusemõtet praktiliselt täiel mõedul läbiwiiä wõimata on. 5) Warandusline tšensjus ei garanteeri koguni mitte kohtunikkuide iseseiswust ega teisi kohtunikule tarwilisi omadusi ning ei käi kõikseisuslise kohtu põhjusemõttega mitte kokku. Peale selle kitsendab warandusline tšensjus kohtunikkuide kandidaatide arwu ning kõige selle pärast tuleb see tšensjus ära kaotada. 6) Walwamine rahukohtunikkuide tegewuse üle tuleb ainult rahukogude ja Walitsewa Senati kätte anda. 7) Rahukohtute iseäraldused kohtu-järeseades ja kohtupidamises ja tarwidus selle järele, et kohalise kohtu-järeseade põhjusemõtted järjekindlalt läbi oleks wiidud, nõuawad, et mõlemad kohtu instantšid, kes kohtuasju nende siisu järele läbi waatawad, ühistel alustel siise oleksiwad seatud ning ei luba, et üleüldised kohtud (ringkonna-kohtud ja palatid) kohaliste rahukohtutega ühte saaksiwad liidetud. Rahukohtutele peab nende sijemises tegewuses tarwilik ja tõsine iseseiswus antud saama. 7) Koosolek tunnistab tarwi-

likuks, et kohtupidamise keele otjustamise juures kohaliste keelte tarvitamise digused kindlustatud saaksivad.

b) Alkoholi kurjasti tarvitamise asjus.

1) Rahvusvahelise kriminalistide ühise Wene osakonna üleüldine koosolek leiab, et alkoholi kurjasti tarvitamine ülisuurt mõju kuritööde arvu kasvamise peale avaldab ja et kõige tähtsamateks eelabinduudeks kuritööde ärahoidmiseks, mis alkoholi kurjasti tarvitamisest tõusevad, üleüldiseid abinduusiid alkoholi tarvitamise vähendamiseks tunnistama peab, kuna alkoholismuse, kui seltskondlise haiguse vastu võitlenine ainult selle läbi võimalik on, kui laialiste rahvahulkade seltskondlised ja majanduslised elutingimised parandatud saavad.

2) Koosolek tunnistab tarviliseks, et riigi-walitsus tõiseid sammusiid jelles sihis teeks, et ta riigi sisetulekute hallikaid, mis rahwa organismuse kihwtitamisest elutsuwad, tõiselt vähendaks, ning et riigi-walitsus esialgselt paraja oja kasuist, mida ta wägijookide müümiseist saab, niisuguste kultuuraliste ettewõtete jaoks määraks, mis alkoholismuse sügawaid juuri ära häwitada awitaksivad.

3) Koosolek leiab, et seltskonna kaitsmiseks kuritööde eest, mida kroonikalised joodikud korda saadawad, tuleb, nende joodikute eneste kasu silmas pidades, parandusemajasiid joodikute tarwis asutada; kohtule tuleb digus anda nendesje parandusemajadesje harjunud joodikuid saata, kes nuheldawaid süüteguusiid korda on saatnud, kas nuhtluseks ehk nuhtluse täienduseks.

d) Surmanuhtluse kohta:

Rahvusvahelise kriminalistide ühise Wene osakonna üleüldine koosolek awaldab oma kindlat arwanist, et riigi kasu silmapikkliist surmanuhtluse ära kaotamist nõuab, sellepärast et surmanuhtluse ära kaotamine weriste kuritööde arwu vähendama jaab ning Wene seltskonda rahustab ja kombeliselt tõstab.

e) Erakorraliste seaduste asjus.

Wene osakonna koosolek tunnistab, et mingisugune parandus Wene kriminaal-seaduse andmises soowitawat otstarbet täitma ei saa, niikana kui terwel Wenemaal kõik erakorra-

lised seadused (s. o. sõja seadus, kōwendatud ja iseäraline walwusekord) ära kaotatud ei ole, sest et need seadused ametnikkudele täielise omawoli annawad ning alalisi seaduse-wastalisi tegusid sünnitawad, mis igasuguse õiguse-tunde nii rahwa, kui ka ametnikkude seas ära häwitab. Riisamuti awawad need erakorralised seadused kohalistele ameti-kohtadele piiramata wõimaluse, kohustawate määruste andmise teel, seaduseandjaga wõistelda, mille läbi kriminaal-õiguse põhjusemõte rikutud saab. Kõikidel nendel põhjustel tunnistas koosolek, et kõikide erakorraliste seaduste ära kaotamine tingimata ja otsekohe tarwilik on.

Peale nende otstuste harutas koosolek küsimust süütegude kohta riigikorra wastu ning tunnistas, et selles küsimuses meie kriminaal-seadus alles väga korraldamata ja ajast maha jäänud on.

Wõlgade jissenõudmisest.

Wiimastel ajal on wõlgade jissenõudmine wõlglaste käest väga rängaks läinud. On wõlglasti, kellel suured warandused käes on, aga kellede käest siiski milgi wiisil wõlgasid jisse nõuda ei saa. Seal ei awita selged wõlakirjad ja wekslid midagi, sest kui wõlaskuja ka täitmiselehe kätte saab, siis ei tähenda see weel sugugi, et sellega ka peatselt raha käes on. Koguni tähtsad riigimehed ja awalised tegelased puiklewad kohtu ja pristawi eest ära, nagu jeda krahwide Ignatjewite loost, mida ajalehed jutustawad, näha wõib.

Juba kadunud krahw N. P. Ignatjew tegi oma waranduse peale suure hulga wõlgasid. Pärast ta surma jäi temast 9 mõisat määratute wõlakoormatega järele, millede pealt mitte protsentisidki ei olnud ära maksetud. Mõneses kannatasiwad wõlaskujad, kuid kana ja ikka kannatad. Hakati wõlgasid tagasi nõudma. Ometi ei tulnud sellest aga peaaegu kunagi midagi wälja: niihästi wana krahw, kui ka ta pärijad, mõistiwad endid väga osawasti nende nõudmiste eest hoida. Mitu aastat järgemööda ei läinud ühelgi wõlaskujal korda kohtjatele kohtukutsetähte kätte anda: kohtjad oliwad ikka „ära sõitnud“. Si aidanud wiimati muu nõu, kui kutsuti kohtjaid kuulutustega wälja. Nii kulus aga wõlaskujatel ainult selleks, et täitmiselehte kätte saada, 6—7 aastat ära.

Kuid ka täitmiselehega ei ole midagi peale hakata. Näituseks olgu lugu, mis wõlaskujal Truhatschewil juhtus.

Peale 7-aastase kohtuskäimise läks tal wiimaks korda umbes 550.000 rubla peale täitmiselehtesid kätte saada. Nendega läks ta krahvide Ignatjewide sugukonna mõisasse „Krupodernitsõisse“, kus sel ajal ka kadunud krahw N. P. Ignatjewi poeg, Kiiewi kuberner krahw P. N. Ignatjew wiibis. Siin mängiti Truhatsšewile päris algupäraline „tülkk“: ta wõeti, teab mis põhjusel, korraga wangi, saadeti mitu wersta eemale stanowoipristawi juurde ja anti seal alles teada, et kinniwõtmine „eksjkombel“ olewat sündinud. 8 tunni pärast, kui Truhatsšew wabaks sai, oli aga krahw Ignatjew Kiiewisse sõitnud. Truhatsšew sõitis talle Kiiewisse järele, kuid ta ei saanud wõlgnikuga kokku. Krahwi ei olnud kunagi kodus leida. Juhtumisi sai ta teada, et krahw Ignatjewi kaks peamõisat — „Krupodernitsõi“ ja „Popowitsõi“ — wäljapakkumise alla lähewad. Truhatsšew wõttis täitmiselehed kaasa ja läks wäljapakkumisele. Seal aga teatasiwad talle Ignatjewi walitsejad, et wäljapakkumist ei ole, sest et põllupangale wõlg ära olewat maksetud, ja näidati kwittung selle üle ette. Truhatsšewil ei jäänud muud üle, kui koju minna. Mõni tund hiljem sai ta aga teada, et pakkumine füiski sündinud oli, et ettenäidatud kwittungid — tähenduseta paberilipakad olnud ja et mõisad ühele krahw Ignatjewi pärijale — Maria Ignatjewile 190.000 rbl. eest ära müüdüd, kuigi nad wähemalt 800.000 rbl. wäärt oliwad.

Wiimoodi saiwad krahwid Ignatjewid oma wõlauskujatest lahti.

See on ainult weikene kujutus sellest, misjuguksid abinõuksid wõlgnikud tarwitawad, et mitte oma kohusid täita. Kuid sarnasid abinõuksid on weel jadafid olemas, ning fagedasti läheb nuuskuri osawust tarwis, et wõlgniku jälgede peale jaada. Iseäranis raske on wõlgnikuksid Peeterburis kohtu läbi kätte saada ning on siin juhtumisi, kus wõlgnikud aastate wiisil oma eneste majades elawad, aga kohtukutsikirja neile kätte anda ei saa. Ka see küsimus nõuab seadusliht korraldamist, mida Riigivolikogu tšiwiiil-kohtupidamise seaduse läbiwõttamise juures wististi silmas pidama saab.

Walitsuse seadlused.

Wallamaksude jaotamine. Ajalehtede teatel on Liiwintaa kubermangu talurahwa asjade komisjon 27. oktobril m. a. wallamaksude jaotamise asjus, Walitsewa Senati II Departemangu otsuse peale 21. jaanuarist 1903 a. № 5776 toetades, oma all olevatele talurahwa ametikohtadele juhtnööriks wõtmiseks, kuni tähendatud küsimus seaduseandlilisel teel otsustatud saab, järgmise seletuse andnud:

Seda tähelepannes, et senati seletuse järele walla-wolikogudel digus on muu seas ka walla piiris olevate liikumata waranduse sissetulekute pealt maksu määrata, siis peab otsustama, et maksjumaksjaid wõib klassifiesse mitte üksnes liikumata waranduse sissetulekute järele jagada, waid ka sissetulekute isiklikust teenistusest ja ettewõtetest, sest kui Senat juba lubab maksusid liikumata waranduse sissetuleku pealt wõtta, siis ei ole põhjust nendelt, kellel liikumata warandust ei ole, teenistuse, mitmesuguste ettewõtete, ametite jne. pealt maksu mitte wõtta, seda enam, et maaomanikud ehk rentnikud juba mitmesuguste maksudega koormatud on, mida ainult nemad, aga mitte ilmamaata walla liikmed kannawad (nagu teetegentise kohus, kirikumaksud jne.), sellest rääkimata, et mõne peremehe elu sagedasti raskem on, kui maata mehel, kellel alatine teenistus on.

Kas aga nende sissetulekute pealt, mis walla piirist wäljas saadakse, ka maksu wõtta wõib, siis wõib ülemal tähendatud Senati seletuse mõtte järele ainult nendeist sissetulekuteist jutt olla, mis walla piiris saadakse, sest selle Senati seletuse järele wõib ju ainult nende liikumata waranduste pealt maksu wõtta, mis walla piiris on.

Wallamaksude isiklikku tähendust ühelt poolt, ja teiselt poolt seda silmas pidades, et naisterahwastel wallas mingisugusid digusid ei ole, peale diguse haiguse ja töowõimetuse korral abi saada, leiab komisjon

et ühte ja sedasama iškut mitmesuguste tundemärkide järele kahte ehk rohkemasse klassi, niisama ka naisterahwaid wallamaksu alla panna ei wõi, wäljaarwatud need juhtumised, kui nad walla piiris orjuse maa omanikud ehk rentnikud on.

Komisjon leiab, et kui wallamaks sisetuleku järele ära jagatakse, uende iškute kohta, kes liikumata waranduse omanikud on, üleüldise sisetuleku määramiseks liikumata waranduse peal olewad wõlad maha arwata tulewad, nii kaugelst kui need wõlad maksja poolt selgeks on tehtud.

Ülemaltähendatud otsus on kubermanguwalitsuse poolt kõigile talurahwa asjade komisjaridele juhatuseks jaadetud, kui ka wallawolikogudele teadaandmiseks, et need wolikogud, kus maksjummaksjad klassidesse jagatakse, seda 1909. a. maksujagamise juures tarwitada wõiksid ja maksjate klassid nii seaksid, et wallast wäljasolewate maksjummaksjate kohta klassid wanaduse, töowõimaluse ja perekonna seisukorra järele olekšid.

Sia wõib veel järgmise lehtedes ilmunud teatuse juurde lisada:

Nastal 1907 otsustas Würzau walla täiskogu kõiki walla liikmeid, kes oma ruumid õlleladude, õllepoodide ja monopolipoodide tarwis wälja on üürinud, nende hulka arwata, kes wallamaksu jaotuse järele kõige esimesesse liiki on määratud. Peale selle pidi nendelt veel 100 rubla lisamaksu sisse nõutama.

Seda täiskogu otsust ei kinnitanud talurahwa asjade komisjar, ega ka kubermangu talurahwa asjade komisjon.

Walla asemikud andsid asja Walitsewasse Senatisse edasi ning Senat andis 15. nowembril 1907. a. seletuse, et walla otsus täiesti seaduslik on ja niihästi komisjari kui ka kubermangu komisjoni otsus tuleb tühjaks tunnistada, sest et neil mingit seaduslikku põhjust ei olnud 100-rublalise lisamaksu pealepanemist keelata.

Kwootemaade müümine majoradi-mõisast. — Lehtede teatel on Ministrite nõukogu ettepaneku peale Keisri Majesteet Kõigearmulisemalt *E l l e m a j o r a d i - m õ i s a* omanikule (Pärnu maakonnas) parun *E. Hoiningen-Huenele* lubada käskinud *k o h a l i k k u d e l e t a l u p o e g a d e l e* selle mõisa *k w o o t e m a i d m ü ü a*, mille juures järgmised tingimised täita tulewad: 1) tähendatud maatükid müüdaakse Liwimaa kwootemaade tarwis wäljaantud üleüldiste määruste põhjal; 2) müümisest saadud raha hoitakse wäärtpaberites majoradi-mõisa puutumata kapitalina alal; 3) selle kapitali protsendid antakse majoradi-mõisa omanikule mälja, kuna kapital ise Pärnu-

Wiljandi mõisnikkude waestelaste kohtus alal hoitakse ja ainult liikumata waranduse juurdeostmiseks, tähendab — majoradi suurendamiseks, tarwitatud wõib saada; 4) ülimal 2. ja 3. punktis tähendatud tingimiste täitmise üle walwab eelpool nimetatud mõisnikkude waestelaste kohus.

Nendesama tingimistega on Pärnu maakonna Eidapere majoradi-mõisa omanikule parun D. Hoiningen-Huenele luba antud kwotemaid müüa.

Selle majoradi-mõisa omaniku palwe peale, milles luba paluti selle mõisa küljest maatükkisid ära müüa, on eitam wastus antud.

Kohtuasjad.

Teesillutamise lugu. Tallinna rahukohtukogus tuli 22. detsembril a. 55 Wigala mehe edasikaebtusel teesillutamise lugu harutusel. Kohtuakti ja tunnistajate seletustest selgus järgmist:

Neile peremeestele, kelle teesjad postmaanteel on, anti käsk 15. maiks teed ära sillutada ja iga teetegija pidi oma teesja juures olema, sest et sel päewal ka politsei järelewaatus määratud oli. Tee sillutati ära, aga tähendatud päewal järelewaataja ei ilmunud.

Järgmine käsk oli 21. maiks. Ka siis ei tulnud tee järelewaataja. Sõideti 25. mail ja leiti tee korratu olema. Politsei andis käsu maanteed unesti sillutada, misjuugune käsk tähelepanemata jäi.

Selle tagajärjel anti 105 peremeest rahukohtusse, kus igaühel 3 rubla trahwi ehk 2 päewa arresti ja teesjad unesti sillutada mõisteti. 55 peremeest ei olnud otjusjega rahul ja kaebasivad edasi.

Tunnistajad — wallawanem ja selle abiline — seletasivad kohtu ees, et tee 15. mail jai sillutatud ja oli korras. Päewal enne järelewaatust, see on 24. mail, olnud ränk wihmajadu, mis madala tee üle ujutanud ja pehmeks teinud. Teine teesillutamise käsk jäänud jellepärast tähelepanemata, et siis kibe külwi-aeg olnud. Teiseks on kruusa-ank kangel jõe taga, kuhu suwel raba äärest ligi-peasemine raske on; pealegi on kruusa-ank teest üle 20 wersta kangel.

Kohtusse oli üks talupoeg ilmunud, keda teised jelleks wolitanud. Lühikeste nõupidamise järele kinnitati rahukohtu otsus.

Selle sõnume täienduseks wõidne juurde lisada, et nendele peremeestele, kes rahukohtu otsusjega rahule jäiwad, neil päewil käsk anti maanteed kohe ära sillutada. („Koit“.)

Mis asja diguslisesse küljesse puutub, siis peame omalt poolt juurde tähendama, et kaebusealused wast oma kaitsjet rahukohtunikude Nuhkluseseaduse § 26 peale põhjendada poleks katsjuma pidanud.

See paragrahv on järgmine: „Kui süütegu selles seisab, et seadus ehk seaduse põhjal toimetawate walitsuse-kohtade ettekirjutused täidetud ei ole saanud, siis mõistetakse süüdlasi, peale trahwide, ka selle täitmisele, niipalju kui see võimalik on, mis süüdlased tegemata on jätnud.“

Kallis jänes. Hiljuti oli „Postimehes“ järgmine sõnum: 29. weebr. 1908. a. tuli Tartus 3-ma jaoskonna rahukohtuniku juures asi harutamisele, kus Abja mõisa omanik von Brasche Peeter Mootset omawolilises jahipidamises süüdistas. Nimelt oli kaebtusealune Mootse 30. detf. 1907. a. oma aias jäneist püüsiiga lastanud ja haawanud. Kui Mootse pärast püüsiiga oma metsa ja heinamaad waatama läks, andis mõisawalitsus tema peale kaebtuse omawolilise jahipidamise pärast sisse. Rahukohtunik leidis kaebtuse põhjendamata olevat ja mõistis Mootse tema wastu tõstetud süüst wabaks. Von Brasche edasikaebtusel tuli asi rahukogus harutamisele. Mootse kaitsja põhjendas oma kaitsjet ühe Senati seletuse peale, mille põhjal talupojal täieline õigus on oma aias jahti pidada, ilma mingi sellekohase tunnistuseta. Rahukogu kinnitas kohtuniku otsuse. Süüdistaja edasikaebtusel läks asi Senatisse, kus rahukohu otsus ümber lükkati ja asi kogusse uuele läbiwaatamisele saadeti. Et uuel asja harutamisel asjaolud endiseks jääwad, kinnitas kogu oma endise otsuse. Kuulu järele olla asi weel kord Senatisse saadetud.

Teated väljamaalt.

Kohtunikkude ühjus Saksamaal.

Saksamaa kohtunikkude ühjus alustas oma tegewust 1-jel jaanuaril 1909 a. Juba enne seda olivad kohtunikkude ühjusjed Badenis, Bavarias, Hesenis jne., millede liikmete arv 3.000 ümber oli. Üle-riiklise ühijuse otstarbe on: õiguse tundma-õppimine ja edendamine ning kohtunikkude ja prokuröride ameti-kaaside kaitsmine. Ühijus hakkab oma ajalehte („Deutsche Richter-Zeitung“) välja andma, mida ühijuse liikmetele hinnata kätte saadetakse.

Surmanuhtlus Prantsusemaal.

Kõige tähtsamaks sündmuseks Prantsusemaa sisetises elus jäi viimajel kuul nelja kurjategija surmamine. Need neli kuritegijat töö-
tasivad üheskoos juba viis aastat ning hoidiswad põhjapoolsete maa-
kohtade elanikkusid alalises hirmus.

Hukkamõistetud jalga osalised — kaks wenda Pollet, Dergot ja Frauman — olivad igaüks kolm kuni 10 tapmist ja palju rööw-
töösid korda saatnud. Üks wendadest Pollet tunnistas ise, et ta ük-
sinda kuni 250 rööwimist toime on pannud.

Pärast kohtuotsust andsivad hukkamõistetud kuritegijad armu-
heitmise palwekirja wabariigi presidendile sisse, kuid presidendi juures
olew komisjon ei leidnud põhjuseid süüdlaste trahwi kergendada.
President Fallières leidis komisjoni arwanise õige olewat ning surma-
nuhtluse otsus jäi jduusse.

Hukkamise-masin (guillotine) sai suures saladuses 9-ma jaanuari õhtul Pariisist Betune wiidud, kus surma-otsus täidetud pidi saama. Masin, mida kolm aastat enam tarvitatud ei olnud, oli ära roostetanud ja tarvitas parandust. Guillotine sai kinnises tallas hukkamise paigale wiidud, kuna kohalise linnakeste elanikkudest keegi ei teadnud, et surmariist juba linna oli jõudnud.

Hukkamised said 11. jaanuaril täidetud, see on päew enne parlamendi istumiste avamist. Seda päewa pühitsewad suure toredusega linnakeste ja ümberkaudsete küllade elanikud. Sel päewal juhtus laot olema ning linnakesesse woolas kõigilt poolt tuhandete wiisil inimest. Päewal enne hukkamist said ümberkaudsetes mäekaewanduses olewad töölised kahe nädala eest tööpalga kätte ja nii wõiswad nad lähedalt juhtumist tarwitada, et hukkamist Betunes pealt waadata. Mäekaewandustes olewatest töolistest, kes linnakesesse oliwad tulnud, on kaugelt suurem osa ühendatud sotsialistide partei liikmed, millest selgub, et siin alatumad tundmused kõige radikaalsete politika-programmide üle wõidu said. Võsel enne hukkamist oli ilm külm ja wihmane. See ei takistanud rahwa-hulka ennast wangikoja hoowi ümber koguda, et guillotine ülesseadmist waadata. Kui timukas Deibler ja tema abilised paigale jõudiswad, wõttis neid rahwa-hulk mürisewate hurraa-hüüetega vastu. Terwe öö laulis rahwa-hulk rõõmsaid laulusid. Hukkamise puhul oliwad isefugused laulud walmistatud ja rahwas ostis neid suure õhinaga. Rahwa seas oli ka palju joobnuid inimesi. Kui hommiku ligi hakkas jõudma, tegi ratsa-šhandarmide šalk uulitsa wangikoja ees inimestest puhtaks. Kolmekordne rida šhandarmidest, soldatitest ja politseiametnikkudest piiras guillotine ümber ega lasknud rahwast temale läheneda. Rahwa-hulk awaldas selle vastu waljusti oma rahulolematust. Hukkamise paigale ei lastud ka, kohtuministri sellekohase ettekirjutuse põhjal, ühtegi päewapiltnikku, kes sinna ühes päewapildi riistadega ja kinematografi lintidega oliwad tõttanud. Kell oli 20 min. kaheksa peal, kui esimene kuritegija surmatud sai. Guillotine oli niidwiisi seatud, et hukatawad teda kuni wiimase filmapilguni näha ei wõinud. Kuritegijaid wiidi timuka juurde üksteise järel, aga nii, et keegi nendest eelminewat hukkamist ei näinud. Kõik neli hukkamist said üheksa minuti jooksul ära toimetatud. Pärast iga hukkamist tõstis rahwahulk metsikut kisa ja plaksutas käsa. Kõige selle aja sees kõlasiwad timukale julgustawad hüüded. Kõrwal olewa uulitsa peal mängis ühe ametiühisuse orkester, keda töölised kaasa oliwad toonud. —

Kõik jee sündmus avaldas rõhuvat mõju avalise arvamise peale ning ikka enam avaldatakse soovisid, et sarnaseid metsikuid etendusi enam toime ei pandaks. Kui siis president Fallières pärast kirjeldatud hukkamist kuuele hukkamõistetud kurjategijale armu andis, siis ei olnud kellegil midagi selle vastu ütelda: hukkamise pildid olid kõikidele läilaks läinud.

Wastutaw toimetaja: **A. Siner.**

Wäljaandjad: **A Siner ja W Jaakson.**

